

СОЦІАЛЬНІ РОЛІ

SD. 04

Яким чином соціальні ролі впливають на нашу поведінку

ВИХОВНА МЕТА: дати можливість учасникам відчути, чи рівноправними почуваються в суспільстві представники різних соціальних груп, залежно від соціального та матеріального статусу.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ: виховна година, уроки громадянського освіти, уроки правознавства, позакласна діяльність.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: соціальна роль, соціальний статус, дискримінація, загальні права людини.

14- 16 років

60 хв

Кожен з нас має певні соціальні статуси (наприклад, школяр(ка), син / дочка, гравець місцевої футбольної команди тощо) та виконує ролі, притаманні цим статусам. Чи задумувалися ви над тим, як складається життя людей, що відрізняються від вас зовнішністю, поведінкою, світоглядом чи способом життя, якими є їхні життєві перспективи? Аби краще зрозуміти відповідь на це питання, спробуйте «приміряти» на себе їхні соціальні ролі.

КРОК 1. Роздайте довільно всім учасникам картки з соціальними ролями. Попросіть не показувати їх нікому та не розголошувати своєї ролі. Учні мають «вжитися» в роль. Для цього попросіть їх уявити, яким було їхнє дитинство, в якому будинку вони народилися, в які ігри грали, як проводили час із батьками, яким є їхнє повсякденне життя сьогодні, яке їхнє соціальне оточення, хто їхні друзі, який спосіб життя ведуть, де живуть зараз, які мають заробітки, як проводять вихідні, де проводять відпустку, що їх хвилює, про що вони турбуються.

Учасники мають дотримуватися повної тиші й уникати будь-яких реплік, коментарів, розпитувань під час вправи.

КРОК 2. Запропонуйте всім стати в одну лінію як на «старт» і дайте інструкцію: зараз послідовно будуть зачитуватись ситуації – хто з учасників може ствердно відповісти на зачитане твердження, робить крок уперед.

КРОК 3. Вчитель зачитує по одній ситуації, після чого робить паузу й дає можливість подивитися учаснику на власне становище стосовно інших.

Після того, як будуть озвучені всі ситуації, попросіть запам'ятати власне місце. Дайте хвилину для «виходу» з ролей та проведіть обговорення.

- Які відчуття виникали при просуванні вперед чи стоянні на місці?
- В який момент ті, хто просувався вперед, помітили, що інші значно відстають?
- Які відчуття виникли в тих, хто почав значно відставати?
- Які припущення можуть бути висловлені щодо ролей? Дайте можливість усім висловити свої припущення, лише після цього кожен представляє свою роль. При обговоренні з'ясуйте, на основі якої інформації учасники « входили » в ролі (преса, книжки, анекдоти, чутки, стереотипи тощо).
- Чи легко було виконувати свої ролі? Чому?
- Чи відображає вправа реальну ситуацію становища різних людей у

Розділ 8. СОЦІАЛЬНИЙ ВІМІР ПОЛІКУЛЬТУРНОСТІ

супільстві?

- Якщо порушені права людини, то які саме й у чому це проявляється? (Дайте можливість висловитися тим, хто вважає, що саме «його» права були порушені)
- Які першочергові заходи можуть бути вжиті з метою вирішення проблем нерівності в супільстві?

Коментарі:

Пропоновані ситуації:

- Ви ніколи не відчували фінансових труднощів.
- У вас пристойне житло з телевізором і телефоном.
- Ваша мова, релігія та культура користуються повагою в супільстві.
- До Вас часто звертаються по пораду щодо різних питань – Вас поважають.
- Ви ніколи не відчували дискримінації через власне походження, через те, ким Ви є.
- Ваші соціальні та медичні гарантії повністю покривають ваші потреби.
- Ви можете собі дозволити роботу чи хобі за власним вибором.
- Ви не відчуваєте ризику зазнати знущань чи переслідувань на вулиці через ваше походження чи через те, ким Ви є.
- Ви вільно святкуєте релігійні свята з рідними та близькими.
- Ви маєте можливість брати участь у міжнародних програмах, поїздках за кордон.
- Вам не доводиться переживати стосовно майбутнього своїх дітей.
- Ви можете дозволити собі купівлю стильного нового одягу як мінімум раз на три місяці.
- Ви можете собі дозволити виявляти закоханість до будь-кого.
- Ви користуєтесь визнанням та повагою в супільстві, в якому живете.
- Ви можете користуватися перевагами, що дає Інтернет.

Соціальні ролі:

- безробітна мати-одиначка;
- донька директора місцевого банку, навчається в університеті;
- дівчина-мусульманка з кримських татар, які переїхали сюди, проживає разом з батьками;
- вчителька з районного центру;
- молодий хлопець-інвалід, який пересувається лише на візку;
- 17-річна циганка, яка навіть не закінчила середню школу й кочує разом із матір'ю;
- ВІЛ-інфікована повія середнього віку;
- безробітний педагог, який не досить добре володіє українською;
- манекенниця, чий батько – колишній чорношкірий студент із Сомалі;

- 27-річний бездомний;
- 19-річний син селянина з віддаленого села;
- продавець у магазині;
- колишній народний депутат, голова консалтингової фірми;
- непрацююча мати двох дітей, чий чоловік на заробітках за кордоном;
- син емігранта-китаїця, який зробив серйозний бізнес на ресторанній справі;
- дочка посла США, яка навчається в 11 класі;
- власник успішної експортно-імпортної фірми;
- пенсіонер, у минулому працівник взуттєвої фабрики;
- подруга молодого художника-наркомана;
- голова молодіжної політичної організації, яка є складовою партії, що зараз при владі
- незаконний мігрант із Нігерії похилого віку;
- 24-річний біженець із Узбекистану;
- пенсіонерка, чия дочка вже два роки за кордоном на заробітках;
- водій таксі в провінційному місті;
- студент-першокурсник із багатодітної сім'ї, батьки – будівельники;
- журналіст молодіжного радіо;
- молодий спеціаліст-бухгалтер місцевого с/г товариства;
- сирота, що після закінчення школи-інтернату вступив до ПТУ;
- дочка відомого актора, навчається в театральному інституті й знімається в молодіжних серіалах.

Джерело: Адаптовано за: Брандер П. Компас: пособие по образованию в области прав человека с участием молодежи / [П. Брандер, Р. Гомес, Э. Кин, М.-Л. Леминер]. – Council of Europe Publishing, 2002. – 478 с.

